

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

« 29 »

2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІНОТ

Святослав ІНІТЕЛЬ

« 29 »

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Професійна етика»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 23 Соціальна робота
спеціальність – 231 Соціальна робота
освітньо-професійна програма – «Соціальна робота»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	залік (сем.)
Денна	3	6	32	14	3	6	95	150	VI
Заочна	3	6	8	4	-	-	138	150	VII

29.08.2025

Тернопіль – ЗУНУ
2025

Робочу програму склала доцент кафедри психології та соціальної роботи,
к.філос.н., доцент **Оксана Рудакевич**.

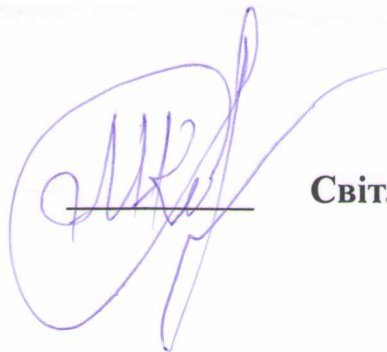
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи,
протокол № 1 від «26» серпня 2025р.

Завідувач кафедри психології та
соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОП «Соціальна робота»
к.е.н., доцент

Світлана МИКОЛЮК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА»

1. Опис дисципліни «Професійна етика»

Дисципліна «Професійна етика»	Галузь знань, ОПП, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань – 23 Соціальна робота	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність 231 – «Соціальна робота» освітньо-професійна програма «Соціальна робота»	Рік підготовки <i>Денна – 3</i> <i>Заочна - 3</i> Семестр: <i>Денна -6</i> <i>Заочна -7</i>
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти –бакалавр	Лекції: <i>Денна – 32 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 95 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг – 6 год. Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 3,6		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Професійна етика»

2.1.Мета вивчення дисципліни.

Пропонований курс спрямований на здобуття студентами етичних основ соціальної роботи як специфічного виду професійної діяльності. В ньому розглядаються основні питання виникнення, становлення, сутності і змісту етики соціальної роботи, її інституціоналізації у вигляді професійного етичного кодексу; розкриті як теоретичні, так і практичні аспекти діяльності соціального працівника з погляду професійної етики й моралі, сутність і зміст його професійного обов'язку.

Мета даного курсу полягає у розвитку, забезпеченні та підтримці соціально схвалюваного змісту та суті професійної діяльності, формуванні гуманістично зорієнтованого професійного світогляду й відповідної етичної свідомості спеціалістів соціальної сфери.

Об'єкт етики соціальної роботи – професійна мораль спеціалістів.

Предмет – етичні взаємини, етична свідомість та етичні дії соціального працівника, що виникають у процесі його роботи.

Міжнародна Федерація соціальних працівників у нормативному документі "*Етика соціальної роботи: принципи і стандарти*" відзначає, що саме "етична обізнаність є необхідною складовою професійної практики будь-якого соціального працівника". На поглиблення професіоналізму (нинішніх і майбутніх) соціальних працівників, формування та розвиток у них необхідних морально-особистісних якостей спрямований курс «Професійна

етика» соціального працівника .

2.2.Завдання вивчення дисципліни у частині:

Знать – формувати у студентів понятійно-категорійний апарат професійної етики соціального працівника, розкрити її функції та принципи; ознайомити з проблемами деонтології у діяльності соціального працівника та етичними аспектами роботи соціальних служб.

Умінь – забезпечити оволодіння студентами законами, нормами і прийомами професійної поведінки; навчити спілкуватися з клієнтами, викликати у них довіру, повагу, прагнення до співпраці; виконувати норми етикету та вирішувати етичні дилеми.

Норм – сприяти нормуванню взаємозв'язку принципів соціальної роботи та принципів професійної етики соціальної роботи; опануванню нормативно-правової бази, що регламентує діяльність у цій сфері.

Цінностей – цінувати гуманістичні ідеї та ідеали, які відображені в Декларації принципів толерантності, що затверджена ЮНЕСКО. Освоїти „Професійний етичний кодекс соціального працівника України” та основні положення „Міжнародної декларації етичних принципів соціальної роботи”.

3.Програма навчальної дисципліни «Професійна етика»

Змістовий модуль 1.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Тема 1. Професійна етика як складова підготовки соціального працівника.

Об'єкт, предмет, мета та завдання курсу. Місце курсу в оволодінні морально-етичними основами соціальної роботи. Етика як наука про мораль. Етика у професійній діяльності людини. Понятійно-термінологічний апарат. Професійна етика та її особливості. Етика соціального працівника.

Тема 2. Генезис світової етичної думки. Історичний вплив провідних етичних шкіл на становлення сучасної моралі.

Основні етапи становлення етики. Етична думка Древньої Індії та Китаю. Антична етика: формування фундаменту західноєвропейської традиції моральної філософії. Етичний релятивізм, раціоналізм, гедонізм, евідемонізм та аскетизм. Християнська етика: провіденціалізм і проблема свободи волі людини. Етика Нового Часу: людина і суспільство. Моральний закон І. Канта; “утилітаризм” та “розумний егоїзм” XVIII-XIX ст. Етична думка кінця XIX-XX століття: підвищення ролі етики в сучасному світі.

Тема 3. Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні.

Історичні корені й традиції благодійництва. Етичні аспекти благочинної діяльності періоду Київської Русі. Роль християнства у розвитку морально- етичних норм соціальної діяльності. Етичні повчання, кодекси про моральний обов'язок допомоги ближнім. Етика соціальної роботи у 18-19 ст. Етичні проблеми становлення соціальної роботи в Україні.

Тема 4. Категорійно-понятійне поле та функції професійної етики соціальної роботи.

Основні причини етичної регламентації соціальної роботи. Категорії етики соціального працівника: етичні відношення та форми їх існування, етична свідомість, етична дія, професійний обов'язок. Функції етики соціальної роботи та їх характеристика. Перспективи розвитку етики соціальної роботи.

Змістовий модуль 2.

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ НОРМАТИВНО-ЦІННІСНОГО ПРОСТОРУ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Тема 5. Система етичних принципів у соціальній роботі.

Принцип та його суть. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи. Етичні принципи соціальної роботи як основні вимоги до поведінки соціального працівника. Конфіденційність та повага прав клієнта як засади співробітництва соціального працівника та клієнта. Толерантність у діяльності соціального працівника. "Декларація принципів толерантності".

Тема 6. Цінності та ціннісні орієнтації у діяльності соціального працівника.

Поняття цінності. Різновиди цінностей та їх характеристика. Найважливіші цінності у діяльності соціального педагога. Взаємозв'язок між цінностями та моральними якостями соціального педагога. Етичні дилеми. Поняття дилеми та її особливості. Можливості вирішення дилем з урахуванням професійно-етичних цінностей.

Тема 7. Професійна етика соціальної роботи: принципи і стандарти.

Цілі Міжнародної декларації етичних принципів соціальної роботи. Дотримання положень Міжнародної декларації етичних принципів. Співпраця Національних асоціацій з Виконавчим комітетом Міжнародної федерації соціальних працівників (МФСП). Основні галузі, де виникають етичні проблеми та методи їх розв'язання. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників: загальні стандарти етичної поведінки, стандарти поведінки соціального працівника стосовно клієнтів і колег, стандарти взаємин соціального працівника з установами й організаціями, стандарти професії соціального працівника.

Тема 8. Професійно-етичний кодекс соціального працівника.

Кодекс: поняття, структура та сутнісне наповнення. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників (МФСП) та його функції. Історичні особливості процесу документального оформлення етичного кодексу. Джерела етичних нормативів соціальної роботи. Проблема функціональності та авторитетності етичного кодексу для професійної групи. Моральні норми та правила як основа етичного кодексу соціальних працівників. Професійно-етичний кодекс соціального працівника України. Етичні кодекси соціальної роботи за кордоном. Вимоги до особистості та професійної поведінки соціального працівника у контексті професійно-етичного кодексу.

Тема 9. Морально-етична культура соціального працівника.

Моральна норма як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи. Моральна свідомість соціального працівника: моральні знання, моральні переконання, моральна потреба. Критерії моральності у соціальній роботі. Моральні аспекти соціальної роботи з різними категоріями клієнтів. Моральна поведінка соціального працівника.

Тема 10. Особистісно-моральні риси працівника соціальної служби.

Соціальний працівник як особистість і професіонал. Особистісні характеристики соціального працівника: ціннісні орієнтації, інтереси, гуманне спрямування особистості. Особистісна готовність до соціально-педагогічної діяльності. Соціально-психологічні та психолого-педагогічні характеристики соціального працівника. Позитивні та негативні моральні якості. Ідеальний образ соціального працівника. Професійний відбір, самовдосконалення і творче мислення.

Змістовий модуль 3.

ПРИКЛАДНА СФЕРА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Тема 11. Проблеми деонтології у діяльності соціального працівника.

Деонтологія як розділ етики. Деонтологія соціальної роботи. Принципи деонтології соціальної роботи. Медична деонтологія, педагогічна етика, деонтологія і психологічна допомога. Обов'язок соціального працівника та його особистісне усвідомлення. Професійний обов'язок та професійна повинність. Поняття відповідальності. Роль відповідальності у житті людини. Відповідальність соціального працівника та її типологія. Прояви самовідповідальності у різних ситуаціях.

Тема 12. Етичні проблеми соціальної діяльності.

Етична дія: мета, мотивація, легітимізація, засоби, дія, кінцевий результат. Естетичні норми при наданні соціальної допомоги. Основні види інтересів у соціальній роботі та роль соціального працівника в них. Рівні етичної взаємодії соціального працівника та клієнта. Етичний аспект оцінювання діяльності соціального працівника.

Тема 13. Етичні аспекти роботи соціальних служб.

Етика проведення досліджень у соціальній роботі. Дотримання нормативно-законодавчих документів у процесі проведення дослідження.

Етичне виховання соціального працівника. Участь у розробці соціальної політики. Етичні особливості участі соціального працівника у політичній діяльності. Особливості надання соціальних, психологічних, соціально- побутових послуг. Етика взаємовідносин з клієнтами. Етика взаємовідносин з колегами та іншими інститутами.

Тема 14. Етикет соціального працівника.

Поняття "етикет", "правила етикету", їх основний зміст. Принципи етикету. Правила поведінки працівників соціальних служб. Спілкування як чинник професійної майстерності соціального педагога. Стилi спілкування. Засоби спілкування та їх взаємодія. Роль дикції та вокальної міміки у процесі спілкування. Етика спілкування. Етикет ділової мови. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі. Мистецтво проведення бесіди. Етикет ділового листування. Етичні та естетичні норми поведінки працівника соціальних служб у типових ситуаціях професійної діяльності. Імідж соціального працівника. Поняття іміджу та його складові. Імідж та результативність роботи соціального працівника. Робота над створенням власного іміджу.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Професійна етика» (денна форма навчання)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	СРС	ІРС	Тренінг,	Контр. заходи
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Професійна етика як складова підготовки соціального працівника	2	1	6	1	2	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 2. Генезис світової етичної думки. Історичний вплив провідних етичних шкіл на становлення сучасної моралі.	4	1	7			
Тема 3. Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні	2	1	7			

Тема 4. Категорійно-понятійне поле та функції етики соціальної роботи	2	1	7			
Змістовий модуль 2						
Тема 5. Система етичних принципів у соціальній роботі	2	1	6	1	2	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 6. Цінності та ціннісні орієнтації у діяльності соціального працівника	2	1	7			
Тема 7. Етика соціальної роботи: принципи і стандарти	2	1	7			
Тема 8. Професійно-етичний кодекс соціального працівника	2	1	7			
Тема 9. Морально-етична культура соціального працівника	2	1	7			
Тема 10. Особистісно-моральні риси працівника соціальної служби	2	1	7			
Змістовий модуль 3						
Тема 11. Проблеми деонтології у діяльності соціального працівника	2	1	6	1	2	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 12. Етичні проблеми соціальної діяльності	2	1	7			
Тема 13. Етичні аспекти роботи соціальних служб	2	1	7			
Тема 14. Етикет соціального працівника	4	1	7			
Разом:	32	14	95	3	6	

(заочна форма навчання)

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практ. заняття	СРС
Змістовий модуль 1			
Тема 1. Професійна етика як складова підготовки соціального працівника	2	2	10
Тема 2. Генезис світової етичної думки. Історичний вплив провідних етичних шкіл на становлення сучасної моралі.			10
Тема 3. Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні.			10
Тема 4. Категорійно-понятійне поле та функції етики соціальної роботи			10
Змістовий модуль 2			
Тема 5. Система етичних принципів у соціальній роботі	2	1	10
Тема 6. Цінності та ціннісні орієнтації у діяльності соціального працівника			10
Тема 7. Етика соціальної роботи: принципи і стандарти			10
Тема 8. Професійно-етичний кодекс соціального працівника			10
Тема 9. Морально-етична культура соціального працівника			10

Тема 10. Особистісно-моральні риси працівника соціальної служби			10
Змістовий модуль 3			
Тема 11. Проблеми деонтології у діяльності соціального працівника	4	1	8
Тема 12. Етичні проблеми соціальної діяльності			10
Тема 13. Етичні аспекти роботи соціальних служб			10
Тема 14. Етикет соціального працівника			10
Разом:	8	4	138

5. Тематика практичних занять з дисципліни

«Професійна етика»

Денна форма

Змістовий модуль 1

Практичне заняття № 1

Тема: Професійна етика як складова підготовки соціального працівника. Генезис світової етичної думки. Історичний вплив провідних етичних шкіл на становлення сучасної моралі

Мета: сформувати в студентів знання про об'єкт, предмет, мету та завдання курсу, забезпечити оволодіння термінологічним апаратом професійної етики соціального працівника; сформувати в студентів знання про основні етапи становлення етики як науки про мораль, а також розкрити її генезис як динамічної та полірівневої суспільно-культурної сфери.

Питання для обговорення:

1. Об'єкт, предмет та мета курсу.
2. Завдання професійної етики.
3. Етика як наука про мораль.
4. Професійна етика та її особливості.
5. Особливості етики соціального працівника.
6. Генезис етичних поглядів древньої Індії та у древньому Китаї
7. Антична етична думка.
8. Середньовічна християнська етика.
9. Етика Нового часу.

Дискусійне обговорення проблем динамічної та полірівневої суспільно-культурної сфери.

Практичні завдання розкрити генезис етики як динамічної та полірівневої суспільно-культурної сфери.

Практичне заняття № 2

Тема: Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні.

Мета: розкрити передумови становлення соціальної роботи як професійної діяльності на теренах України. Здійснити аналіз різних форм релігійної та громадської благодійності як джерел професійно-етичних принципів СР.

Питання для обговорення:

1. Історичні корені й традиції благодійництва.
2. Етичні аспекти благочинної діяльності періоду Київської Русі.
3. Роль християнства у розвитку морально-етичних норм у сфері соціальної діяльності.
4. Етика соціальної роботи у 18-19 ст.
5. Етичні проблеми становлення соціальної роботи в Україні.

Дискусійне обговорення різних форм релігійної та громадської благодійності як джерел професійно-етичних принципів СР.

Практичне заняття №3

Тема: Категорійно-понятійне поле та функції етики соціальної роботи. Система етичних принципів у соціальній роботі.

Мета: з'ясувати основні причини етичної регламентації СР, забезпечити опанування студентами основних категорій і понять етики соціального працівника та усвідомлення її функцій; провести аналіз засадничих статей “Декларації принципів толерантності” (затвердженої ЮНЕСКО) та Декларації про етичні принципи (ухваленої Міжнародною федерацією СП).

Питання для обговорення:

1. Причини етичної регламентації соціальної роботи.
2. Категорії етики соціального працівника.
3. Типи етичних відношень і ставлень у соціальній роботі.
4. Функції етики соціальної роботи та їх характеристика.
5. Поняття “принципу” як керівного положення.
6. Взаємозв'язок принципів соціальної роботи та принципів етики соціальної роботи.
7. Основні положення Міжнародної декларації етичних принципів.
8. Принципи етики соціальної роботи як основні вимоги до поведінки соціального працівника.
9. Толерантність у діяльності соціального працівника. “Декларація принципів толерантності”.

Дискусійне обговорення : аналіз засадничих статей “Декларації принципів толерантності” (затвердженої ЮНЕСКО) та Декларації про етичні принципи (ухваленої Міжнародною федерацією СП).

Практичні завдання пояснити основні категорії та поняття етики соціального працівника та усвідомлення її функцій.

Змістовий модуль

Практичне заняття № 4

Тема: Цінності та ціннісні орієнтації у діяльності соціального працівника. Етикасоціальної роботи: принципи і стандарти.

Мета: сформувати у студентів знання про систему професійно-етичних цінностей соціального працівника; змістовно опанувати, глибинно осмислити основні положення Міжнародної декларації етичних принципів соціальної роботи, як засадничого нормативного документу, що регламентує діяльність у цій сфері.

Питання для обговорення:

1. Цінності та ціннісні орієнтації.
2. Рівні цінностей соціальної роботи. Типологія цінностей.
3. Цінності у діяльності соціального працівника.
4. Етичні дилеми та їх особливості.
5. Цілі Міжнародної декларації етичних принципів соціальної роботи.
6. Співпраця Національних асоціацій з Виконавчим комітетом Міжнародної федерації соціальних працівників (МФСП).
7. Основні галузі, де виникають етичні проблеми та методи їх розв'язання.
8. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників: загальні стандарти етичної поведінки, стандарти поведінки соціального працівника стосовно клієнтів і колег, стандарти взаємин соціального працівника з установами й організаціями.

Дискусійне обговорення проаналізувати наявність початкових умінь вирішення етичних дилем шляхом моделювання проблемних ситуацій.

Практичні завдання вияснити навикита уміння вирішення студентами етичних дилем.

Практичне заняття №5

Тема: Професійно-етичний кодекс соціального працівника. Морально-етична культура соціального працівника.

Мета: забезпечити рефлексивне оволодіння студентами професійно-етичним кодексом соціальних працівників (МФСП та України), а також оперування основними положеннями Європейської Конвенції про права людини; сформувати в студентів уявлення про морально-етичну культуру соціальних працівників, її особливості, структурні компоненти, параметри та критерії.

Питання для обговорення:

1. Джерела етичних нормативів соціальної роботи та історичні особливості процесу документального оформлення етичного кодексу.
2. Кодекс: поняття, структура та сутнісне наповнення.
3. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників та його функції.
4. Проблема функціональності та авторитетності етичного кодексу для професійної групи.
5. Моральні норми та правила як основа етичного кодексу соціальних працівників.
6. Моральна норма як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи.
7. Моральна свідомість соціального працівника.
8. Критерії моральності у соціальній роботі.
9. Моральна поведінка соціального працівника.
10. Моральні аспекти соціальної роботи з різними категоріями клієнтів.

Дискусійне обговорення положень Європейської Конвенції про права людини.

Практичне заняття № 6

Тема: Особистісно-моральні риси працівника соціальної служби.

Мета: сформувати цілісний образ професійно компетентного та високomorального фахівця соціальної служби та окреслити основні шляхи його особистісного втілення.

Питання для обговорення:

1. Соціальний працівник як особистість і професіонал.
2. Соціально-психологічні та психолого-педагогічні характеристики соц. працівника.
3. Структура особистісних рис соціального працівника.
4. Особистісна готовність до соціально-педагогічної діяльності.
5. Психологічний профіль ідеального соціального працівника; аспекти професійного відбору та самовдосконалення майбутнього фахівця.
6. Принципи деонтології соціальної роботи.

Дискусійне обговорення окреслити основні шляхи особистісного втілення фахівця СР.

Практичні завдання продемонструвати на прикладах психологічний профіль Ідеального соціального працівника.

Змістовий модуль 3

Практичне заняття № 7

Тема: Етичні проблеми соціальної діяльності, етичні аспекти роботи соціальних служб, етикет соціального працівника.

Мета: сформувати в студентів знання основних груп інтересів суб'єктів соціальної роботи; сформувати в студентів знання, норми та навички професійного етикету у типових ситуаціях проф. діяльності соціального працівника, та забезпечити оволодіння ними методиками створення власного позитивного іміджу

Питання для обговорення:

1. Проблеми деонтології у діяльності соціального працівника.
2. Етична дія та її особливості.
3. Основні види інтересів у соціальній роботі та роль соціального працівника в них.

4. Рівні етичної взаємодії соціального працівника та клієнта.
5. Етичний аспект оцінювання діяльності соціального працівника. Етична норма.
6. Етика проведення досліджень у соціальній роботі.
7. Особливості надання соціальних, психологічних, соціально-побутових послуг.
8. Порівняльний аналіз аспектів професійної етики та етикету. Особливості етикету у соціальній роботі. Основні правила ділового етикету.
9. Спілкування як чинник професійної майстерності соціального працівника.
10. Імідж працівника соціальної сфери як один із чинників результативності його роботи.

Дискусійне обговорення: з'ясувати норми етичної регламентації наукових досліджень у соціальній роботі.

Практичні завдання продемонструвати на прикладах типові способи розв'язання суперечливих питань між ними та рівнів етичної взаємодії соц. працівника з клієнтом.

Заочна форма Змістовий модуль 1 Практичне заняття №1

Тема: Професійна етика як складова підготовки соціального працівника. Генезис світової етичної думки. Історичний вплив провідних етичних шкіл на становлення сучасної моралі. Етичні традиції у розвитку й становленні соціальної роботи в Україні.

Мета: сформувати в студентів знання про об'єкт, предмет, мету та завдання курсу, забезпечити оволодіння термінологічним апаратом професійної етики соціального працівника; розкрити передумови становлення соціальної роботи як професійної діяльності на теренах України.

Питання для обговорення:

1. Об'єкт, предмет та мета курсу. Завдання професійної етики.
2. Категорійно-понятійне поле та функції етики соціальної роботи.
3. Професійна етика та її особливості. Особливості етики соціального працівника.
4. Генезис етичних поглядів Древньої Індії, Китаю.
5. Антична етична думка, генезис етичних поглядів Древньої Індії, Китаю.
6. Середньовічна християнська етика. Етика Нового часу.
7. Етичні аспекти благочинної діяльності періоду Київської Русі.
8. Роль християнства у розвитку морально-етичних норм у сфері соціальної діяльності.
9. Етичні проблеми становлення соціальної роботи в сучасній Україні.

Дискусійне обговорення: сформувати в студентів знання про основні етапи становлення етики як науки про мораль.

Практичні завдання розкрити генезис етики як динамічної та полірівневої суспільно-культурної сфери.

Змістовий модуль 2-3 Практичне заняття №2

Тема: Теоретична модель нормативно-ціннісного простору професійної етики соціального працівника

Мета: сформувати у студентів знання про систему професійно-етичних цінностей соціального працівника та початкові уміння вирішення етичних дилем; змістовно опанувати, глибинно осмислити та рефлексивно досягнути основні положення Міжнародної декларації етичних принципів соціальної роботи, як засадничого нормативного документу, що регламентує діяльність у цій сфері; сформувати цілісний образ професійно компетентного та високоморального фахівця соціальної служби.

Питання для обговорення:

1. Цінності та ціннісні орієнтації.
 2. Типологія цінностей.
 3. Рівні цінностей соціальної роботи.
 4. Цінності у діяльності соціального працівника.
 5. Етичні дилеми та їх особливості.
 6. Цілі Міжнародної декларації етичних принципів соціальної роботи.
 7. Співпраця Національних асоціацій з Виконавчим комітетом Міжнародної федерації соціальних працівників (МФСП).
 8. Основні галузі, де виникають етичні проблеми та методи їх розв'язання.
 9. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників.
 10. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників та його функції.
 11. Моральні норми, правила, свідомість та поведінка як основа етичного кодексу соціальних працівників.
 12. Структура особистісних рис соціального працівника. Особистісна готовність до соціально-педагогічної діяльності.
 13. Психологічний профіль ідеального соціального працівника; аспекти професійного відбору та самовдосконалення майбутнього фахівця.
 14. Імідж працівника соціальної сфери як один із чинників результативності його роботи.
- Дискусійне обговорення :** аналіз засадничих статей “Декларації принципів толерантності” (затвердженої ЮНЕСКО) та Декларації про етичні принципи (ухваленої Міжнародною федерацією СП).
- Практичні завдання:** пояснити основні категорії та поняття етики соціального працівника та усвідомлення її функцій.

6.Тренінг з дисципліни «Професійна етика»

Тема: «Особистісне зростання соціального працівника»

Мета тренінгу: Подолання емоційної напруги, відновлення особистісного ресурсу соціального працівника

Структура тренінгу:

1.Підготовчий етап : ознайомлення учасників тренінгу з основними цілями та завданнями тренінгу, форматом тренінгу; знайомство учасників тренінгової групи з тренером та між собою, прояснення очікувань та побоювань учасників групи стосовно тренінгу; встановлення та прийняття правил тренінгової групи.

II. Основна частина:

- ✓ Особистісне зростання- (міні-лекція).
- ✓ Зняття емоційної напруги.
- ✓ Використання позитивних емоцій, які пов'язані з успіхами в минулому та майбутньому для формування нових взаємин .
- ✓ Відпрацювання і оволодіння навичками, що допоможуть згуртувати групу.
- ✓ Формування установки про значущість своєї особистості.
- ✓ Здійснення рефлексії власного Я.
- ✓ Проектування програми особистісного зростання (дерево життя).

III. Заключна частина:

Підведення підсумків тренінгу, оцінка досягнення цілей тренінгу, відповіді на запитання, анкетування.

Методи проведення: міні-лекції, ситуаційно-рольова гра, дидактична гра, ситуаційна гра, ігри-розминки, відпрацювання конкретних умінь та навичок, робота в малих групах, в парах, практичні вправи, рухливі вправи, тестування, рольові ігри.

7. Самостійна робота студента

Основною метою самостійної роботи студента з дисципліни є збільшення ефективності вивчення частини програмного матеріалу студентами і на основі здобутих знань, пізнаних концептів та підходів удосконалення його систематизації, узагальнення, закріплення та практичного застосування.

Самостійна робота реалізується у формі наскрізної практичної задачі, вирішення якої потребує успішного засвоєння змісту навчального курсу та використання отриманих знань, набутих умінь і навичок, здобутих у процесі лекційних, семінарських занять, сформованих як комплекс тестових, термінологічних, методологічних питань, дефініцій, рефератів і підготовки до них та опрацювання завдань для самостійної роботи.

У процесі перевірки самостійної роботи викладач з'ясовує й оцінює вміння студента відбирати, систематизувати і творчо осмислювати матеріал, працювати зі спеціальною літературою, робити правильні й логічні висновки, знаходити в них головне, формулювати та викладати свої обґрунтовані позиції.

Варіант комплексного практичного індивідуального завдання закріплює за кожним студентом керівник курсу відповідно до списку студентів курсу.

Самостійна робота з дисципліни включає такі **етапи**:

- вивчення навчальної літератури за відповідною темою та складання структури (схеми) змісту відповідно до теми завдання;
- підбір і вивчення спеціальних літературних, наукових джерел з метою формування індивідуального завдання;
- оформлення списку десяти джерел з теми індивідуального завдання відповідно до вимог оформлення бібліографічного опису ;
- консультації з викладачем;
- передача роботи викладачеві для оцінювання.

Рекомендовані теми для самостійної роботи.

1. Етичні проблеми становлення соціальної роботи в Україні.
2. Питання добровільного отримання допомоги.
3. Основні поняття, принципи професійної етики соціального працівника.
4. Професійна тайна і конфіденційність. Компетентність та відповідальність.
5. Принципи етичної та юридичної правочинності.
6. Благополуччя клієнта і професійна кооперація.
7. Принцип морально-позитивного ефекту професійних дій соціального працівника .
8. Інформована (обізнана) згода клієнта при роботі з соціальним працівником.
9. Професійна деформація і вигорання в роботі соціального працівника .
10. «Кризи розчарування» і основні етапи розвитку фахівця соціальної сфери.
11. Проблема професійної деструкції у розвитку соціального працівника .
12. Основні заходи та методи убезпечення від травматизації та вигорання соціального працівника .
13. Особисті переконання фахівця соціальної сфери та їх вплив на професійну діяльність.
14. Діагностичний інструментарій та вимоги щодо застосування.
15. Маніпулювання. Перенос та контрперенос.
16. Розмежування особистих та професійних відношень.
17. Етика психологічного консультування.
18. Етичні аспекти геронтопсихології у практиці фахівця соціальної сфери..
19. Робота з людьми в екстремальних ситуаціях і станах, її моральні ризики та проблеми
20. Моральні виміри людського спілкування (толерантність, повага, співчуття, милосердя, любов) та їх значення у професійній діяльності фахівця соціальної сфери.
22. Бар'єри і труднощі спілкування у роботі соціального працівника та їх подолання.
24. Робота соціального працівника з важкохворими та вмираючими – етичні аспекти.

25. Етичні особливості роботи з дітьми та підлітками.
26. Соціальна робота в незалежній Україні: .
27. Розвиток соціальної роботи в незалежній українській державі як професійної діяльності .
28. Основоположні принципи формування системи професійної підготовки соціальних працівників .
29. Волонтерство як новий вид соціальної роботи в Україні.
30. Формування сучасної системи соціальної роботи (30-ті роки XX ст. – початок XXI ст.) у Європі та США.
31. Розвиток методів соціальної роботи у Європі.
32. Розвиток теоретичної бази та практики соціальної роботи в Україні .

Вимоги до написання:

Основний текст (до 2-3 сторінок) повинен мати такі структурні елементи:

1. Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.
2. Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.
3. Формулювання мети дослідження.
4. Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.
5. Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.
6. Література.

Завданнями самостійної роботи є:

1. Захист індивідуальних повідомлень за рекомендованими темами.
2. Діагностика професійно-важливих якостей соціального працівника.
3. Автопортрет.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, виконання есе, підготовка і презентація проектів

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Професійна етика» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Професійна етика» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінги	Самостійна робота
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (7 занять, 14 тем – 7 оцінок).		Оцінювання розробленого і проведеного тренінгу щодо особистісного зростання соціального працівника.	Оцінювання завдання «Діагностика професійно-важливих якостей соціального працівника. Автопортрет»)
2. Модульний контроль 2 проводиться на 7 практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль виставляється на підставі виконання письмового			

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота, екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 2 бали, що в підсумку дає максимально 20 балів;

2 бали – на тест надано правильну відповідь.

задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 30 балів.

15–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-14
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Етика соціальної роботи: навч. посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 202 с.
2. Засць І.В.Світоглядні детермінанти у роботі фахівця із соціального забезпечення: магістерська робота. Тернопільський національний економічний університет, 2018. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/27534/1/%> (дата звернення 1.10.2018)
3. Історія соціальної роботи : навчальний посібник. Умань : РВЦ «Візаві», 2020. 117 с.
4. Купенко О. В . Соціальна робота: від теорії до практики. Суми: Сумський державний університет, 2021.
5. Лаврецький Р.В., Лоза А.С. Етичні дилеми в соціальній роботі. *Young Scientist*. 2017. No 12 (52). С.81-86.
6. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України: Наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту від 9.9.2005 р. No 1965. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05> (дата звернення 15.10.2018)
7. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2021. No 1. С.70-85.
8. СемигінаТ.Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
9. Собочан А., Бертотті Т., Стром-Готфрід К. Етичні міркування у дослідженнях із соц.роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. No 1. С.86- 101.
10. Шумик А.М., Тополь О.В. Етика професійного спілкування фахівця із соціальної допомоги . Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 9–10 квітня 2018 р. Дніпро: ЛІРА, 2021. С. 553-557
11. Ященко Е. Аналітика сучасного проблемного контексту соціального захисту в Україні. *Вітакультурний млин*. 2021. Модуль 22. С.92-99
12. Ященко Е.М., Ванзіляк Ю.А. Емоційні бар'єри та їх вплив на соціальне благополуччя у підлітковому віці. The 4th International scientific and practical conference “Actual problems of modern science” (January 31 – February 3, 2023) Boston, USA. International Science Group. 2023. p. 396-398.
13. Global Definition of Social Work. IFSW, IASSW, 2014. URL: <https://www.iassw-aiets.org/global-definition-of-social-work-review-of-the-global-definition> (дата звернення 15.10.2018)
14. Global Social Work Statement of Ethical Principles. IASSW, 2018. URL: <https://www.iassw-aiets.org/2018/04/18/global-social-work-statement-of-ethical-principles-iassw> (дата звернення 15.10.2018)
15. Global Social Work Statement of Ethical Principles. IFSW, 2018. URL: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles>